

Dannelse, didaktik og "worldview literacy" i
religionsfaget v/ lektor Dorte Enger

Globalisering som vilkår – det ”tvungne” møde med andre

- TCK: ”Third Culture Kids”: Mange elever skal forhandle kulturen i hjemmet med kulturen i samfundet.
- Kognitiv og værdimæssig dissonans: Sort/hvide løsninger
- Eksistentiel forvirring
- Også mulighed for udvikling og personlig modning

Dannelse i følge lov om de gymnasiale uddannelser

- Udvikling af personlig myndighed.
- Udvikling af refleksionsevne
- Ansvar for omverden
- Udvikling af kreative og innovative evner
- Udvikling af kritisk sans

Dannelse til modernitet

Individet som selvberoende ("den kantianske personlige myndighed")

Individet som borger (ansvar for omverden)

Individet som skaber (kreativ og innovativ)

Individet som systemkritiker (kritisk sans)

Den særlige udfordring for religionslæreren

Spændingsfeltet mellem den videnskabelige ikke-konfessionelle tilgang til faget og mange elevers eksistentielle engagement i religiøse eller ateistiske verdensbilleder.

Hvordan stimulerer man nysgerrighed og interesse for faget fremfor forsvars og angrebspositioner hos denne gruppe af elever?

”Worldview literacy” som en kompetence, der understøtter dannelse til modernitet

- ”We define Worldview Literacy as the ability to consciously acquire the skills and capabilities we need to understand the nature of our own worldviews, and to become more aware and accepting of the worldviews of others - granting them legitimacy even when they seem quite at odds with our own sense-making - without any need or pressure to adopt their worldview as our own.”

Dr. Marilyn Schlitz et al., ”The Worldview Literacy Project: Exploring New Capacities for the 21st Century Student” <http://education.jhu.edu> 2011

Hvad kan ”worldview literacy?”

Fagligt

- Styrke den neutrale position (den indre ”forsker”).
Worldview literacy er en metakognitiv kompetence, der stimulerer refleksionsevnen
- Understøtte anvendelse af religionsfaglige begreber, teorier og metoder
- Motivere eleverne (jf. Schlitz’s pilot studier)

Dannelsesmæssigt

- Reducere kompleksitet (Luhmann) pga øget evne til paradokshåndtering
- Styrke personlig autonomi

Konstruktiv postmoderne religionskritik som redskab til at træne ”worldview literacy”

- Kritik som skelnen og ikke dømmen
- Fokus på indefra og udefra religionskritik
- Forsøg på at kende, forstå og leve sig ind i verdensbilleder
- Balance mellem essentialisme og socialkonstruktivisme: Fællesmenneskelige erfaringer over for kulturelle kontekster
- Diskursanalyse som et vigtigt metodisk supplement

	Præmodernitet	Modernitet	Postmodernitet
	Bærende orientering op til ca. 1500 i den vestlige verden. Findes som bærende orientering i dele af verden i dag og kan vælges som orientering.	Begynder i oplysningstiden (1700-tallet) men med rødder i renæssancen (ca. 1300-1650). Bærende orientering i den vestlige verden efter oplysningstiden og kan vælges som orientering i dag.	.Begynder i 1960'erne, men med rødder i 1800-tallet. Orientering for mange i den vestlige verden og kan vælges som
Syn på religion	En metafysisk dimension er ikke til diskussion	Konkurrence mellem en religiøs og sekulariseret/ateistisk videnskabelig diskurs	Alle diskurser er konstruktioner og derfor lige gyldige
Synet på menneske/samfund	Samfundsbestemt rolle "Livets store kæde" Hierarki	Ligeberettigede roller Individualisme/demokrati	Valgte roller Individualisme/demokrati
Syn på hellige skrifter	Hellige (udtryk for absolutte sandheder)	Udtryk for den historiske kontekst	Sproglige konstruktioner af mening
Syn på kønsroller	Hierarkiske (Patriarkalske)	Ligeberettigede	Flydende

Introduktion til præmoderne, moderne og postmoderne verdensbilleder

- The Hills Are Alive with the Sound of Music
- La Marseillaise
- I Believe

Eksempler på tekster

- Den ontologiske differens mellem Gud og menneske i middelalderen: Hildegard af Bingen og Mester Eckhehart
- Når "Gud er død" i moderniteten: Sam Harris og Svend Brinkmann
- Aktivistisk postmodernitets inspireret islam: Amir Ahmad Nasr og Sherin Khankan
- Ligheds og underordningsdiskursen i kristendommen og islam: Klip fra The Sound of Music og interview med Sherin Khankan

Pædagogiske valg særligt rettet mod at stimulere ”worldview literacy”

- Varieret tekstmateriale der viser forskellige verdensbilleder, herunder billeder, musik og film. Det auditive og det visuelle sprog kan noget særligt!
- I forbindelse med arbejds spørgsmål fokus på spørgsmål, der inviterer til nysgerrighed og refleksion (jf. bekendtgørelsens dannelsesmål).
- Rollespil
- Debatter/diskussioner, blog indlæg m.m